

BLOD, BIND OG LIGESTILLING

EN FRAMEANALYSE AF UNICEFS NARRATIVER OM MENSTRUATION

■ ANNA TERESE KOFOED-OTTESEN

Menstruation er et ord, der for mange er forbundet med røde kinder, skam og hemmeligheder, men et vilkår som omkring halvdelen af verdens befolkning må leve med. Et faktum, der påvirker mange områder af livet, uanset hvor i verden, man bor. Menstruerende personer påvirkes på en lang række måder, f.eks. oplever mange stigmatisering på baggrund af myter og tabuer om menstruation. Selv om alle menstruerende verden over bliver påvirket, er det meget forskelligt, hvordan og i hvor høj grad det påvirker ens liv og hverdag. For mennesker, der lever i udsatte positioner, områder, der mangler helt basale ting som f.eks. rent drikkevand eller i samfund, hvor menstruation er ekstremt tabubelagt, er menstruationen ofte en ekstra udfordring. Heldigvis er der kommet langt mere fokus på menstruation de seneste 10-20 år. Særligt i perioden omkring 2014 begyndte menstruation at få en langt større bevågenhed både i store internationale medier, men også i forskningen, i forretningslivet, på sociale medier og i udviklingssektoren. Menstruation blev mainstream, hvilket cementeredes i 2015, hvor National Public Radio (NPR) udråbte året til at være *The Year of the Period*.¹ Det kom bl.a. til udtryk gennem kendte, der støttede velgørhedsprojekter fokuseret på menstruation f.eks. Meghan Markel og Prins Harry, en opblomstring i lokal aktivisme verden over, samt mere lovgivning med fokus på menstruation. Senest i november 2020 hvor Skotland, som det første land i verden, gjorde bind og tamponer gratis for alle, der havde behov for det.²

Ved at sætte fokus på de konsekvenser menstruation har for mange piger og kvinder i Det Globale Syd har udviklingssektoren også medvirket til, at menstruation er kommet på den globale dagsorden. Særligt Water, Sanitation and Hygiene (WASH) sektoren har været en aktiv aktør fra begyndelsen, ligesom mange organisationer, blandt andet United Nations Childrens Fund (UNICEF) og andre organisationer i de Forende Nationer (FN), har været centrale aktører. I forlængelse af udviklingssektorens langvarige arbejde med pigers skolegang har opmærksomheden være rettet mod *Menstrual Hygiene Management* (MHM), der beskæftiger sig med mulighederne for at administrere menstruation ofte med fokus på at sik-

---

1 Weiss-Wolf: *Periods*, 10-11.

2 *dr.dk*, 25. maj 2020, Charlotte Kowal: "Nu bliver det gratis at have menstruation i Skotland"; Bobel: *The Managed Body*, 1-7, 83-100; Sommer m.fl.: "Comfortably".

re, at piger forbliver i skole. Siden starten af 00'erne har det langsomt udviklet sig til sin egen sektor, der har skabt sine egne narrativer om MHM gennem den måde, problemerne bliver *framet* på, altså måden de rammesættes på.³ Forholdet mellem menstruation og pigers skolegang vil blive yderligere uddybet.

I takt med at menstruation og MHM har fået øget opmærksomhed, ikke blot på den globale dagsorden, men også i forskningen, er der også blevet rettet kritik mod de narrativer og *frames*, der præger MHM-sektoren. En af kritikerne er Chris Bobel, der grundlæggende mener, at der er for stort fokus på menstruationsprodukter og for lidt fokus på det stigma, der omgiver menstruation, hvilket skaber mange af de udfordringer, der er ved menstruation. Her skal man være opmærksom på, at Bobel har som præmis, at menstruation er naturligt og bør være uproblematisk. Det har dog ikke en væsentlig betydning for denne undersøgelse. En anden central kritiker er Marni Sommer, professor ved Columbia University, der ofte citeres i UNICEF rapporter og bl.a. er kritisk over for det store fokus, der er på den praktiske håndtering af menstruation.⁴ De to kvinder skriver sig ind i det felt, Bobel i 2020 definerede som *critical menstruation studies*. Grundlæggende ser det menstruation som en analysekategori, der kan tydeliggøre og problematisere de uligheder, der eksisterer på tværs af biologiske, sociale, kulturelle, religiøse, politiske og historiske dimensioner.⁵

På baggrund af Bobels undersøgelse og kritik af MHM-sektorens narrativer i bogen *The Managed Body: Developing Girls in the Global South* vil denne artikel undersøge og diskutere UNICEFs narrativer om og *framing* af menstruation og MHM samt de problematikker, der kan være ved disse. UNICEF er en af de organisationer, der har været med til at fremme MHM-agendaen fra begyndelsen; først i deres arbejde i WASH-sektoren og sidenhen på tværs af sektorer, hvorfor det er interessant at undersøge deres narrativer, da de har været en af de helt store aktører ift. at drive MHM-arbejdet fremad. Artiklen fokuserer på perioden fra 2014 og frem til nu. 2014 er året, hvor UNICEF i samarbejde med Columbia University søsatte projektet *MHM in Ten*. I samarbejde med andre organisationer og aktører på tværs af forskellige sektorer nedsatte de en 10-årig målsætning for MHM-arbejdet,⁶ der skulle sikre at piger kunne "manage their menses in school in a comfortable, safe and dignified way."⁷ Det markerer altså også et vendepunkt i UNICEFs eget arbejde.

Artiklen skal ses som et bidrag til en bedre forståelse af de udfordringer, der kan være ved arbejdet med menstruation og ligestilling i et internationalt perspektiv. Herved belyser artiklen et område, hvor der stadig er behov for mere

3 Bobel: *The Managed Body*, 6; Sommer m.fl.: "Comfortably", 1303-04.

4 Sommer m.fl.: "Comfortably", 1302-09.

5 Bobel m.fl.: *Palgrave Handbook*, 1-5.

6 Sommer m.fl.: "Comfortably", 1304-09; Bobel: *The Managed Body*, 87-98.

7 Columbia University og UNICEF: "MHM in Ten", 30. oktober 2014, 5.

forskning for bedre at forstå hvilke implikationer, menstruation har for ulighed, ligestilling og menstruerendes rettigheder. Samtidig viser artiklen, at der er sket en positiv udvikling, hvis man ser på UNICEF's eget narrativ om menstruation. Formålet med denne artikel er tillige at bidrage til en mere grundlæggende forståelse af feltet og de udfordringer, der kan være. Man kunne også have valgt at undersøge menstruation ud fra mange andre perspektiver, f.eks. med fokus på neoliberalisme og dennes indvirkninger eller et mere medicinkritisk perspektiv.

Inspireret af feltets forbindelse til kritiske kønsstudier trækker denne artikel på den feministiske teori, særligt den gren Mary G. Dietz kalder diversitetsfeminismen⁸ og på det, som Ranjoo Seodu Herr kalder tredje verdensfeminisme⁹. Jeg bruger her begrebet diversitetsfeminisme. Denne søger at gøre op med idéen om, at 'kvinder' er en samlet masse, der ligger under for den samme type undertrykkelse, uanset hvor de befinder sig. Ifølge Dietz bygger den på fire elementer: (1) Den afviser idéen om, at 'kvinder' er en ensartet gruppe, idet den lægger vægt på den forskellighed og mangfoldighed, der er blandt kvinder. (2) Den fremhæver den specifikke og historiske kontekst, det kvindelige subjekt befinder sig i med fokus på sociokulturelle identitetsmarkører som f.eks. etnicitet, klasse, seksualitet og religion. (3) Den fremhæver de undertrykte og tavse 'andre', der har været marginaliseret eller undertrykte af de dominerende strukturer, der ofte privilegerer det hvide, mandlige, heteroseksuelle, vestlige subjekt. (4) En central del af dens politiske modstand er at anerkende og påtale de subjekter og identiteter, der tidligere var undertrykte. På trods af at den har en mere kompleks forståelse af begrebet 'kvinde', betyder det ikke, at den afskriver subjektet i feminismen. I stedet fokuserer den på, hvordan disse forskellige og komplekse subjekter er forbundne gennem overlappende forskelligheder, der inkluderer både køn, race, seksualitet, klasse osv. Med andre ord arbejder diversitetsfeminismen intersektionelt.¹⁰

Kildematerialet, der danner grundlag for undersøgelsen, bygger på rapporter, handleplaner og guides, der beskriver, hvordan UNICEF vil arbejde med menstruation og MHM samt deres mål og vision både for UNICEF generelt og MHM specifikt. Materialet dækker primært perioden 2012-2020 med en enkelt afstikker fra 1989. Da alt materialet er udgivet af UNICEF selv eller i samarbejde med andre FN-organisationer og -institutioner, må man antage, at det afspejler UNICEFs holdninger og synspunkter. Desuden viser det kun deres ønsker, visioner og mål for deres arbejde og altså ikke, hvordan det i praksis bliver udført. Med udgangspunkt i dette materiale undersøges det, hvilke narrativer UNICEF har om menstruation og MHM gennem en *frame*-analyse. Ifølge Patrice Mertova og Leon-

8 Dietz: "Current controversies".

9 Herr: "Reclaiming Third World Feminism".

10 Dietz: "Current controversies", 402-03, 408-11; Herr: "Reclaiming Third World Feminism", 1-6.

ard Webster er narrativer "our way of experiencing, acting and living, both as individuals and as communities, and that narrative is our way of being and dealing with time."¹¹ Narrativer er en måde at organisere og give mening til verden og er dermed en medieret repræsentation af et handlingsforløb. Ifølge Mertova og Webster kan man gennem narrativer undersøge, hvordan mennesker oplever verden ved at undersøge den måde, de har konstrueret deres fortællinger på.¹² På samme måde kan man undersøge, hvordan f.eks. sociale bevægelser og organisationer konstruerer deres fortællinger og forståelser af verden, i dette tilfælde organisationen UNICEF.

Hvor narrativerne er den samlede fortælling, et individ, gruppe eller organisation har, er *frames* den fortolkningsramme, som narrativer skabes gennem. David Snow m.fl. definerer *frames*, med udgangspunkt i Erving Goffman, som de "'schemata of interpretation', that enable individuals 'to locate, perceive, identify, and label' occurrences within their life space and the world at large. By rendering events or occurrences meaningful, frames function to organize experience and guide action, whether individual or collective."¹³ Francesca Polletta og James M. Jasper definerer det også som "the interpretive packages that activists develop to mobilize potential adherents and constituents."¹⁴ Samtidig kan *frames* bruges til at konstruere det problemfelt, som en bevægelse, organisation o.l. vil forbedre. Ifølge Rhys H. Williams skabes problemfeltet gennem tre *frames*; (1) den diagnostiske (2) den præskriptive og (3) den motiverende. Den første *frame* skal identificere, hvad problemet er, den anden skal klargøre løsningen på problemet, mens den tredje skal identificere, hvem der er ansvarlig for problemet, samt hvorfor det er nødvendigt at handle for at løse det. Gennem disse tre *frames* kan sociale bevægelser eller organisationer styre det overordnede narrativ, om det problemfelt de arbejder med. Samtidig er det en måde at legitimere deres ret til at beskæftige sig med problemet samt at skabe opmærksomhed omkring det og dermed motivere den almene befolkning til handling.¹⁵ Jeg vil i denne analyse primært lægge vægt på den diagnostiske *frame*, den præskriptive *frame*, samt den sidste del af den motiverende *frame*.

MENSTRUATION I UDVIKLINGSSEKTOREN

Arbejdet med menstruation startede som sagt primært i WASH-sektoren gennem deres arbejde i skolerne, hvor de blev opmærksomme på udfordringerne ved menstruation i skolen. Interessen for menstruation udsprang ifølge Sommer m.fl. af et større globalt fokus på at mindske uligheden mellem kønnene i uddannelses-

11 Mertova og Webster: *Using Narrative Inquiry*, 2.

12 Abbott: *Camebridge Introduction*, 1-27; Mertova og Webster: *Using Narrative Inquiry*, 1-10.

13 Snow m.fl.: "Frame Alligenment", 464. Se også Williams: "Movement dynamics", 790; Goffmann: *Frame Analysis*, 21.

14 Polletta og Jasper: "Collective Identity", 291.

15 Williams: "Movement Dynamics", 791-93; Polletta og Jasper: "Collective Identity", 291.

sektoren. Det skete på baggrund af to sammenfaldende prioriteter: (1) Ønsket om at finde løsningen på uligheden, og (2) ønsket om at holde piger i skole, da det havde positive effekter på folkesundheden. Derved begyndte man at se menstruation som et statsligt anliggende, hvor man tidligere så det som et privat og individuelt anliggende. Fokus lå primært på skolegang, ligestilling og sundhed og ikke på stigmatisering og tabu. Efterhånden som der i løbet af midt-slut 2000'erne kom mere forskning, blev begrebet MHM defineret, hvilket skabte et mere etableret felt. Koblingen mellem MHM og pigers uddannelse betød, at uddannelsessektoren langsomt kom på banen som aktør. Etableringen af feltet gjorde det også lettere at skabe opmærksomhed om MHM og menstruation. Som beskrevet tidligere førte det omkring 2014 til, at menstruation og de udfordringer, der følger med, for alvor kom på den globale dagsorden. Der var og er dog stadig et stort fokus på den praktiske håndtering af menstruation samt menstruationsmaterialer som følge af MHM-sektorens tætte forhold til WASH-sektoren, hvilket flere forskere, bl.a. Chris Bobel og Marni Sommer, har problematiseret.¹⁶

FOR MANGE BIND OG FOR LIDT AFSTIGMATISERING: BOBELS ANALYSE AF MHM-SEKTOREN

Chris Bobels grundlæggende kritik af MHM-sektoren er, at den ofte overser det stigma og tabu, der er knyttet til menstruation. At menstruation er stigmatiseret og et tabu, synes forskningen grundlæggende enig i.¹⁷ Samtidig mener hun, at der er et problematisk syn på piger, at arbejdet med menstruation er for tæt knyttet til WASH-sektoren, hvilket skaber et for stort fokus på hygiejne og menstruationsartikler, og at begrundelsen for at skabe bedre MHM ofte handler om skolegang, hvilket leder tilbage til det problematiske pigesyn. Hun mener, at disse problemer leder til, at arbejdet med MHM bliver et neokolonialistisk projekt. Hun er kritisk over for det narrativ, målet om skolegang ofte skaber i MHM-sektoren.¹⁸ Bobel har identificeret tre *frames*, som hun mener skaber det narrativ, der er i MHM-sektoren: (1) "Girlhood in the Global South is Precarious", (2) "Menstruation as a hygienic crisis" og (3) "Girls lack access to "appropriate" menstrual materials."¹⁹ I det følgende vil jeg uddybe hendes kritikpunkter med fokus på de tre *frames*, samt begrundelsen for vigtigheden af MHM.

16 Sommer m.fl.: "Comfortably", 1302-09; Bobel: *The Managed Body*, 83-100.

17 Se f.eks. Sommer og Sahin: "Overcoming the Taboo"; Johnston-Robledo og Chrisler: "The Menstrual Mark"; Yagnik: "Theorizing"; Kowalski og Chapple: "The Social Stigma".

18 Bobel: *The Managed Body*, 6-7.

19 Bobel: *The Managed Body*, 122.

Piger: en udsat ressource

Bobel argumenterer på baggrund af hendes undersøgelse for, at der i MHM-sektoren hersker et billede af pigers tilværelse som usikker, og at det syn på pigers tilværelse leder til et ønske om at trække dem ud af det kaos, man mener, de lever i. Den store interesse for piger opstod på baggrund af, at man i udviklingssektoren fandt ud af, at piger havde et stort forandringspotentiale. Ifølge Bobel kaldes det *the girl effect* og betød, at man begyndte at sætte piger i centrum af udviklingsarbejdet. Det bundede i en overbevisning om, at selvstændiggjorte piger ville "grow local economies and permanently interrupt the cycle of poverty."²⁰ Man begyndte at se piger som en økonomisk ressource til skabe fremgang i samfundet. På trods af at piger fremstilles som løsningen på samfundets problemer, skal de først reddes, før de kan skabe forandring, hvilket Bobel er kritisk overfor. Ifølge Bobel fører det let til en problematisk retorik om, at man skal redde de stakkels piger fra en verden, man i Vesten ikke kan forestille sig. Herved overføres vestlige idéer om, hvordan menstruation skal håndteres til Det Globale Syd. Dermed bliver det blot endnu et neokolonialistisk projekt, skriver hun. Dette syn ses også hos Anne Sisson Runyan og V. Spike Peterson, der kritiserer det for at overse vigtigheden af den lokale kontekst, samt at uligheder ofte er forbundet til andre identitetskategorier end blot køn, det gælder både mænd og kvinder indbyrdes og imellem.²¹

Ifølge Bobel mener MHM-sektoren ofte, at det er pigers manglende adgang til menstruationsartikler, der er årsagen til den kaotisk tilstand, de befinder sig i. Det fører til, at de forsøger at løse det faktum, at piger har en blødende krop, hvorved de overser, at udfordringerne ved menstruation er et socialt problem, der bunder i et socialt konstrueret stigma. De overser simpelthen de betydninger, der knytter sig til menstruation, og derved overser de også kompleksiteten af udfordringerne.²²

WASH og menstruationsmaterialer

Som tidligere nævnt er MHM-sektoren og WASH-sektoren tæt forbundne, hvorfor Bobel mener, der er så stort fokus på hygiejne. Hun mener, at der er sket det, Snow m.fl. definerer som *frame bridging*, hvilket betyder, at der bygges bro mellem to bevægelser, der overlapper ideologisk, men er strukturelt adskilt.²³ Konkret mener Bobel, at der opstår en kobling mellem WASH-sektorens arbejde med at afskaffe udendørs besørgelse for at mindske spredning af sygdomme og MHM. Det finder hun problematisk, da det skaber en idé om, at menstruation er noget beskidt, samt forbinder det til sygdom, hvilket blot forstærker stigmatisering og tabu. Hun mener, at denne kobling adskiller menstruation fra fertilitet og seksu-

---

²⁰ Ibid., 47.

²¹ Ibid., 45-64; Ryan og Spike Peterson: *Global Gender*.

²² Bobel: *The Managed Body*, 122-24.

²³ Snow m.fl.: "Frame Alligment", 467-69.

alitet, hvormed den fjernes fra sin naturlige kontekst. Derved sker der en overførsel af vestlige idéer om menstruation og hygiejne til Det Globale Syd, der underkender det faktum, at menstruation er en del af det at have en sund krop. Det understøtter dermed normen om, at menstruation skal skjules og gemmes væk og overser, at den måde, man ser og forstår menstruation på, er et produkt af sociale og kulturelle konstruktioner. MHM-sektoren overser og reproducerer altså den stigmatisering, der er knyttet til menstruation ved kun at se det som en hygiejnekrise.²⁴

MHM-sektorens fokus på hygiejne og tilknytning til WASH-sektoren gør, at der ofte kommer et stort fokus på menstruationsmaterialer. Ifølge Bobel er der en fortælling i MHM-sektoren om, at piger og kvinder i Det Globale Syd bruger forkerte, uhygiejniske, ineffektive og uforsvarlige menstruationsmaterialer, eller at de slet ikke bruger nogle materialer, hvorfor man hjælper piger og kvinder ved at sikre dem adgang til bedre og mere hygiejniske produkter. Bobel argumenterer for, at dette narrativ ofte bruges til at fange Vestens opmærksomhed ved at fremstille det som noget chokerende, som derved kan tiltrække mere økonomisk støtte.²⁵

Løsningen bliver ofte meget fokuseret på WASH-faciliteter og materialer som f.eks. bind, hvilket Bobel er kritisk overfor, da det fjerner fokus fra stigmatisering. Også Sommer m.fl. beskriver, hvordan bind ofte bliver fremstillet som et magisk vidundermiddel, der kan løse alle problemer forbundet med menstruation, hvilket leder opmærksomheden væk fra statens ansvar for at løse nogle af de mange andre udfordringer ved menstruation som f.eks. ordentlig undervisning og vejledning om menstruation og pubertet, støttende socialt netværk, rent vand, adgang til sikre og private sanitetsfaciliteter og affaldshåndtering. De mener ikke, at menstruationsartikler i sig selv er nok, hvis man vil løse udfordringerne ved menstruation. Der skal langtidsholdbare og bæredygtige løsninger til, ligesom der skal en varig forandring af sociale og kulturelle normer til. Bobel efterlyser større fokus på undervisning og en større kontekstforståelse. Selv foreslår hun en 360-graders model, hvor alle i en piges sociale netværk får undervisning om menstruation og pubertet, samt et mere intersektionelt syn på køn for at undgå neokolonialisme.²⁶

Sygdom og skolefravær

Begrundelsen for, hvorfor MHM er vigtigt, skal ifølge Bobel findes i to problemstillinger: For det første at piger bliver syge pga. dårlig menstruationshåndtering, og for det andet at de har mere skolefravær eller dropper ud af skolen. Hun mener, dette er motivationen for at investere i og arbejde med MHM. Dårlig håndtering

24 Bobel: *The Managed Body*, 124-28.

25 Bobel: *The Managed Body*, 129-32.

26 Sommer m.fl.: "Comfortably", 1308-09; Bobel: *The Managed Body*, 58, 288-91, 294-307.

af menstruation er ofte lig brugen af 'forkerte' materialer, f.eks. ses stofklude ofte som 'forkerte', selv om det er det mest anvendte i Det Globale Syd, og til trods for, at forskningen ifølge Bobel ikke tyder på, at de er sundhedsskadelige. Hun finder derfor at dette narrativ overdriber på problematisk vis og kritiserer det for ikke at have øje for pigernes specifikke kontekst. Derudover mener hun ikke, at MHM-sektoren er nok opmærksomme på, hvordan hele menstruationscyklussen påvirker pigers sundhed og hverdag, f.eks. hvilken rolle smerter, præmenstruelt syndrom (PMS), stigmatisering mm. spiller.²⁷

Den anden motivation bag MHM handler om pigers skolegang, som er en af metoderne til at opnå pigers forandringspotentiale. Det gør ifølge Bobel, at MHM-sektoren ser en kausal sammenhæng mellem skolefravær og menstruation. Selv om det er et meget udbredt synspunkt i MHM-sektoren, mener hun, at der mangler forskning på området, ift. hvor stor betydning, menstruation har for pigers skolegang. Generelt mener hun, at der mangler forskning, ift. hvor effektiv det arbejde, der laves, er. Hun mener, at det er problematisk, da det gør, at der florerer fejlagtige påstande, som f.eks. at piger bruger uhygiejniske menstruationsmaterialer, hvilket gør, at aktørerne i MHM-sektoren ofte ikke er opmærksomme på deres egen kulturelle forståelse og tabuisering af menstruation.²⁸

Løsningen til at sikre pigers skolegang bliver ofte menstruationsartikler som f.eks. bind. Selv om der er begyndt at komme forskning, der viser en mulig sammenhæng mellem skolefravær og menstruation, er det ikke som følge af mangel på bind. Bobel skriver, at den i stedet tyder på, at andre årsager som f.eks. ordentlige sanitets- og hygiejnefaciliteter, smerter og tabu er en større menstruations-skabt hindring for pigers skolegang eller en kombination af disse og adgangen til menstruationsartikler. Samtidig påpeger hun, at der er mange faktorer, der påvirker færdiggørelse af skolen, f.eks. afstand til skolen, vold og chikane, mangel på mad og tøj samt diskrimination i skolen. Menstruation er altså ikke den eneste udfordring for at sikre pigers skolegang. Derfor er det problematisk, at man er så fokuseret på bind o.lign., da man derved overser alle de andre udfordringer menstruation medfører.²⁹

UNICEFS MÅLSÆTNING OG VISION

For at forstå, hvordan UNICEF *framer* sit narrativ om MHM og menstruation, er det nødvendigt at forstå organisationens overordnede mål. Grundlæggende arbejder UNICEF med at forbedre alle børns vilkår og sikre deres rettigheder, da organisationen ser børn som en særligt udsat gruppe. Derudover har UNICEF et ekstra fokus på unge piger i både sin *Strategic Plan 2018-2021* og *Gender Action*

²⁷ Bobel: *The Managed Body*, 136-47.

²⁸ Bobel: *The Managed Body*, 58-59, 147-53. Manglen på forskning fremhæves også i Sommer og Sahin: "Overcoming the Taboo"; og i Sommer m.fl.: "A Time for Global Action".

²⁹ Bobel: *The Managed Body*, 61-62, 147-55.

Plan 2018-2021 (GAP). Det er primært under dette fokuspunkt, at organisationen arbejder med menstruation. Der er dog sket et skifte i UNICEFs syn på menstruation. Tidligere brugte organisationen begrebet MHM, men siden 2017 er den begyndt også at bruge begrebet *menstrual health and hygiene* (MHH), som den finder er udtryk for en mere holistisk tilgang til menstruation. Det ses i UNICEF's indledende planlægning af GAP, hvor MHM er en af organisationens prioriteter under dens fokus på unge piger. I det endelige materiale fra 2018 har den ændret det til MHH.³⁰

Men hvad er forskellen på de to begreber? UNICEF definerede i 2019 MHM som “[the] management of hygiene associated with the menstrual process.”³¹ Tidligere har World Health Organisation (WHO) og UNICEF defineret det som, at piger og kvinder skal have adgang til “a clean menstrual management material to absorb or collect menstrual blood, that can be changed in privacy as often as necessary for the duration of a menstrual period, using soap and water for washing the body as required, and having access to facilities to dispose of used menstrual management materials.”³² UNICEFs forståelse af MHM dækker primært de praktiske og hygiejniske aspekter af menstruationen, bl.a. adgang til menstruationsmaterialer, vand, sæbe, toiletter og affaldshåndtering. Ifølge UNICEF inkluderer MHH både MHM og dertil også “the broader systemic factors that link menstruation with health, well-being, gender equality, education, equity, empowerment, and rights.”³³ De systemiske faktorer inkluderer “accurate and timely knowledge, available, safe, and affordable materials, informed and comfortable professionals, referral and access to health services, sanitation and washing facilities, positive social norms, safe and hygienic disposal and advocacy and policy.”³⁴ MHH er i UNICEFs optik et langt bredere begreb, der ikke blot fokuserer på de praktiske hygiejneaspekter af menstruation, men også på strukturelle udfordringer som f.eks. sociale normer, undervisning og uddannelse af personale, der arbejder med MHH. MHM anvendes dog stadig, når det omhandler de praktiske aspekter af menstruation, der oftest er knyttet til WASH som f.eks. hygiejnefaciliteter.³⁵

UNICEF arbejder altså helt specifikt for, at piger har den nødvendige viden om menstruation, og at de kan håndtere den på en ordentlig måde. Dette indgår i organisationens arbejde med at sikre børns rettigheder og muligheder i livet. Men hvilken fortælling eller narrativ har UNICEF om menstruation og MHM? Dette uddybes i det følgende ud fra Williams analysestrategi ved at undersøge,

---

30 UNICEF: “Strategic Plan”, januar 2018, 2, 32; UNICEF: “Gender Action Plan”, 2018, 2, 4; United Nations Economic and Social Council: “UNICEF Gender Action Plan”, 13. juli 2017, 6, 8.

31 Gibson m.fl.: “Guidance”, marts 2019, 8.

32 UNICEF og WHO: “Consultation of Draft”, 2012, 16.

33 Gibson m.fl.: “Guidance”, marts 2019, 8.

34 Ibid.

35 Se UNICEF og WHO: “Progress on Household”, 2019, 42-43; UNICEF: “Goal Area 4”, juni 2020, 36-37.

hvordan UNICEF *framer* sit narrativ. Først undersøges det, hvad deres motivation for at arbejde med menstruation er. Herefter undersøges det, hvilke udfordringer menstruation medfører ifølge UNICEF altså den diagnostiske *frame*. Til slut undersøges det, hvordan UNICEF mener udfordringerne bør løses. Dette er den præskriptive *frame*.

MOTIVATIONEN BAG MENSTRUATIONEN

Selv om der er mange udfordringer knyttet til menstruation, skal UNICEF stadig overbevise investorer og partnere mm. om, at det er et vigtigt område at investere i. Hvis man ser på organisationens visioner fra 2014 og 2019 for MHM, kan man både se, at der er sket en udvikling i deres fokusområder, men også at skolegang er en central del af motivationen for, hvorfor menstruation og MHM er så vigtigt.

Girls in 2024 around the world are knowledgeable about and comfortable with their menstruation, and able to manage their menses in school in a comfortable, safe, and dignified way.³⁶ (2014)

UNICEF envisions a world where every girl can learn, play, and safeguard her own health without experiencing stress, shame, or unnecessary barriers to information or supplies during menstruation. UNICEF's support to menstrual health and hygiene is aimed at improving outcomes on education, health, and gender equality for girls and women³⁷ (2019)

I det første citat lægger UNICEFs vægt på, at piger skal kunne håndtere deres menstruation i skolen, samt at de har den rette viden. I det andet citat mener UNICEF, at alle børn har ret til leg, læring og sundhed også under menstruation. Her fokuserer organisationen ikke kun på uddannelse og viden, men også på sundhed og ligestilling. Man kan se, at den er blevet bevidst om, at menstruation er noget, der påvirker alle dele af livet. Derudover viser det, at UNICEF er blevet mere opmærksom på de kulturelle og følelsesmæssige barrierer som f.eks. skam og stress, der kan forhindre pigers adgang til viden og menstruationsartikler. Det er det samme skifte, man ser i organisationens brug af begrebet MHH. UNICEF har altså flere motivationer for at fremme MHH og MHM-agendaen, nemlig ligestilling, sundhed og skolegang.

Men hvorfor er skolegang så vigtig for UNICEF? Ifølge organisationen selv viser undersøgelser, at der er meget at vinde ved at sikre pigers uddannelse. I en rapport fra 1989 konkluderede UNICEF sammen med WHO og United Nations Population Fund (UNFPA), at "women with no education have, on average, twice as many children as those with seven or more years of schooling. Corollaries of

36 Columbia University og UNICEF: "MHM in Ten", 30. oktober 2014, 5.

37 Gibson m.fl.: "Guidance", marts 2019, 16.

this finding are the increased earning power of educated women, their improved status within the family, and the greater control they are able to exercise over their own lives.”³⁸ Et lignende argument ses i UNICEF’s udarbejdelse af GAP, hvor der står, at “completion of secondary education brings the most significant positive benefits to girls and societies – from dramatically increased lifetime earnings and national growth rates, to reductions in child marriage, stunting, and child and maternal mortality.”³⁹ Der er altså meget at vinde for piger og kvinder ved at sikre deres skolegang. Det er dog ikke kun pigerne selv, der opnår fordele ved uddannelse. Hele samfundet vinder på det, idet man får en ny generation af kvinder, der bl.a. kan bidrage økonomisk. UNICEF har altså samme pigesyn, som Bobel beskriver findes generelt i MHM-sektoren, nemlig at piger er en ressource, der kan løfte samfundet, hvis de opnår deres fulde potentiale, hvor skolegang er en af metoderne til at opnå dette.

Dette pige- og kvindesyn kommer tydeligst til udtryk i UNICEFs begrundelse for vigtigheden af ligestilling. UNICEF definerer ligestilling som det, at “women and men and girls and boys enjoy the same rights, resources, opportunities and protections.”⁴⁰ For at opnå denne ligestilling mener UNICEF, at “healthy, educated and empowered girls and women are critical to all sustainable development and strong societies.”⁴¹ En del af motivation for at fokusere særligt på unge piger er, at deres selvstændighed og velfærd har ”multiplier effects for their families, communities and societies.”⁴² Det er altså tydeligt, at UNICEF ser piger som en måde at løfte samfundet på. Det er både nødvendigt at fremme ligestilling for at sikre piger og kvinders rettigheder og muligheder, men også fordi det har mange positive konsekvenser for hele samfundet. Ligestilling er desuden tæt forbundet til skolegang, da det er en måde at opnå ligestilling på, man længe har arbejdet med i udviklingssektoren. Derudover er der en lang række positive sundhedsforhold ved at sikre pigers skolegang. Motivationen for arbejdet med menstruation er primært at sikre skolegang og ligestilling, men bunder dog i et underliggende ønske om at skabe større fremgang i samfundet ved at fremme pigers potentiale.

MENSTRUATIONENS MANGE UDFORDRINGER

UNICEF og Columbia University beskriver i rapporten fra det første *MHM in Ten* møde nogle af de udfordringer og problematikker, de ser ved menstruation, f.eks. at menstruation ofte forbindes med skam, eller at mange skolers fysiske omgivelser er diskriminerende over for piger og kvinder. Dette kan have konsekvenser for pigers succes og trivsel i skolen samt deres ”sexual and reproductive he-

---

38 WHO, UNFPA og UNICEF: “Reproductive Health”, 1989, 7.

39 United Nations Economic and Social Council: “UNICEF Gender Action Plan”, 13. juli 2017, 10.

40 United Nations Economic and Social Council: “UNICEF Gender Action Plan”, 13. juli 2017, 3.

41 UNICEF: “Strategic Plan”, januar 2018, 23.

42 UNICEF: “Strategic Plan”, januar 2018, 26.

alth, selfesteem and empowerment and economic potential."⁴³ UNICEF beskriver også udfordringerne ved menstruation i guiden *Guidance on menstrual health and hygiene* fra 2019. Her hedder det, at mange unge piger oplever "stigma, harassment and social exclusion during menstruation,"⁴⁴ hvilket fører til en lang række negative effekter; blandt andet begrænset mobilitet, frihed og valgmulighed, påvirkning af deltagelse og fremmøde i skole og lokalsamfund, mindre sikkerhed samt stress og angst. Mange af disse er følgevirkninger af, at piger og kvinders behov i forbindelse med menstruation ikke bliver mødt pga. ulighed mellem kønnene, diskriminerende sociale normer, kulturelle tabuer, fattigdom og mangel på basale services.⁴⁵

I begge kilder ses det tydeligt, at der er et stort fokus på skolegang. I starten var UNICEF meget fokuseret på, at menstruation kunne være en hindring for, at piger kunne passe deres skolegang, da det havde mange negative følgevirkninger, som det beskrives i den første kilde. Siden er de blevet opmærksomme på, at menstruation ikke kun er et problem i forhold til skolegang, men at det også påvirker piger og kvinders generelle muligheder og velbefindende, som det ses i den anden kilde. Det grundlæggende problem ved menstruation er ifølge UNICEF, at det begrænser piger og kvinders muligheder i livet, samt at det har en negativ påvirkning på deres velbefindende, sundhed og sikkerhed. Menstruation er altså ikke blot en hindring for pigers skolegang, men en udfordring, der påvirker alle dele af deres liv. Det er disse problematikker, der udgør den diagnostiske 'frame'.

MHM I PRAKSIS

Som vist ovenfor mener UNICEF, at der er en lang række problematikker ved menstruation. Derfor arbejder de på at sikre piger og kvinder bedre MHH. Det er dog stadig lidt uklart, hvad MHH i praksis betyder. I deres guide til MHH-programmer fra 2019 defineres fire søjler, som arbejdet skal bygge på. Disse er (1) social støtte, (2) viden og færdigheder, (3) faciliteter og services og (4) materialer. De fire søjler kunne også kaldes fire delmål, som UNICEF skal opnå for at nå visionen om, at "girls and women have the confidence, knowledge and skills to manage their menstruation safely."⁴⁶ Inden for hvert område er der en hel række konkrete ting, som UNICEF foreslår man, at man kan arbejde på at forbedre eller iværksætte. UNICEF understreger dog, at det er vigtigt, at alle fire søjler er inkluderet i deres programmer, da udfordringerne er så komplekse, at det ikke er nok kun at fokusere på nogle af søjlerne. Under alle fire delmål understreger UNICEF, at det er ekstremt vigtigt, at organisationen er opmærksom på den specifikke kulturelle kontekst, den arbejder i, f.eks. i forhold til hvilke præferencer piger og kvinder har til mate-

43 Columbia University og UNICEF: "MHM in Ten", 30. oktober 2014, 3.

44 Gibson m.fl.: "Guidance", marts 2019, 13.

45 Ibid.

46 Ibid.

rialer eller de myter og tabuer, der knytter sig til menstruationen. Det er alle udfordringer, som de enkelte medarbejdere i de enkelte lande må forholde sig til og ud fra disse sammensætte et program.

For at kunne opnå det første delmål om social support, altså et stærkt socialt netværk, kræves det ifølge UNICEF, at man afskaffer ”menstrual stigma and discrimination.”⁴⁷ Organisationen ser stigmatisering som et stort problem, da det bl.a. kan forbyde menstruerende piger at deltage i en lang række aktiviteter eller hindre faktuelle samtaler om menstruation og pubertet, hvilket kan forhindre piger i at få den nødvendige viden. UNICEF’s forslag til at skabe mere social support handler bl.a. om at skabe en større offentlig bevidsthed f.eks. gennem sociale medier, skabe en social mobilitet gennem skoler og lokalsamfund og støtte magtthavere i at skabe forandring.⁴⁸ Det handler altså om at skabe en større bevidsthed og villighed til forandring på et lokalt og nationalt niveau.

For at opnå det andet delmål mener UNICEF, at det kan være nødvendigt at inddrage pigernes sociale netværk, da den mangelfulde viden, mange piger ofte har, kommer derfra. Det inkluderer bl.a. lærere, forældre, religiøse ledere, sundhedspersonale og lokale ledere. Derudover mener UNICEF, at videnskabelig og alderssvarende undervisning om MHH skal inkluderes i uddannelses- og sundhedssektoren. Desuden foreslår organisationen, at man kan bygge videre på allerede eksisterende programmer og samarbejde med de pågældende statsorganer for at forbedre medarbejdernes kompetencer og sikre, at programmerne når begge køn.⁴⁹

For at opnå det tredje delmål skal man sikre adgang til de nødvendige faciliteter og services med det formål, at ”girls and women use genderresponsive WASH facilities.”⁵⁰ Dette knytter UNICEFs arbejde med MHM til deres arbejde med WASH. Nogle af de tiltag, organisationen foreslår, dækker bl.a. generelle standarder og guidelines for kønssensitive WASH-services, at der er kønssensitive og handicapinkluderede WASH-faciliteter på skoler og sundhedsfaciliteter samt evaluering af brugen og adgangen til disse. I udarbejdelsen af kønssensitive og MHM-venlige toiletter lægger de meget vægt på, at de skal være sikre og private, bl.a. ved at have kønsopdelte toiletter og lås på indersiden af døren. Det handler om, at kvinder og piger også er ekstra udsatte over for vold og overgreb, f.eks. når de skal på toilettet eller skifte menstruationsmateriale – ikke om, at menstruation skal hemmeligholdes.⁵¹

Det fjerde og sidste delmål skal sikre, at piger har adgang til menstruationsmaterialer samt supplerende artikler som f.eks. undertøj, sæbe, vaskefaciliteter,

---

47 Gibson m.fl.: ”Guidance”, marts 2019, 44.

48 Ibid., 44-49.

49 Ibid., 44, 50-53.

50 Ibid., 44.

51 Ibid., 54-58.

tørremuligheder, og smertestillende medicin. UNICEF foreslår tiltag som f.eks. udvikling af nationale standarder for menstruationsmaterialer, forsyning af disse på skoler og sundhedsfaciliteter samt evaluering af nye produkter. For UNICEF er det vigtigt, at "girls and women use appropriate and affordable menstrual materials."⁵² Organisationen vil dog ikke fremhæve et bestemt materiale som bedre end andre, hvorfor den også anerkender stofklude, som er det mest almindelige i Det Globale Syd. I stedet arbejder den for, at piger og kvinder skal have valgmuligheder, så de selv kan vælge det, de finder bedst. Dette ses også i UNICEFs guide til menstruationsmaterialer, der er et supplement til deres MHH-guide, hvor organisationen skriver, at der ikke findes en "one-size-fits-all" løsning.⁵³ Desuden er den meget opmærksomme på, at menstruationsmaterialer, der skal bruges indvortes kan have kulturelle barrierer i forhold til brug, fordi der stadig hersker mange myter og tabuer omkring menstruation og kvinders underliv i mange dele af verden.⁵⁴

NARRATIVE NUANCER: DISKUSSION AF BOBELS KRITIK

Som min analyse har vist, er der sket en stor udvikling af UNICEF's tilgang til menstruation, MHM og MHH siden 2014. Det betyder, at nogle af de kritikpunkter, som Bobel fremhæver i sin analyse, ikke længere passer på UNICEF. Om denne udvikling er inspireret af eller et direkte resultat af Bobels arbejde, er svært at vurdere, da der ikke henvises til Bobel i UNICEFS materiale. Men da hun længe har arbejdet med dette felt og er en af dets førende forskere, kan det ikke udelukkes, at der har været en vis grad af udveksling mellem dem eller som minimum, at UNICEF har ladet sig inspirere af hendes arbejde. På trods af dette er Bobels analyse og kritik af MHM-sektoren et godt udgangspunkt for at vise, hvordan UNICEF arbejder med menstruation, og hvordan organisationen arbejder har udviklet sig. Samtidig skal man også holde in mente, at selv om der er mange punkter, hvor UNICEF tilsyneladende har imødekommet Bobels kritik, så passer nogle af hendes kritiskpunkter stadig.

Det gælder særligt det kritikpunkt, at UNICEF stadig ligger under for narrativet om, at menstruation er en hindring for, at piger kan opnå deres forandringspotentiale. Dermed deler organisationen også synet på piger som en økonomisk ressource, der kan løfte samfundet, og at skolegang er metode til at opnå denne forandring. Som sagt finder Bobel dette meget problematisk, da det ofte overser stigmatiseringen af menstruation samt at arbejdet med MHM let bliver et neokolonialistisk projekt. Da UNICEF er en stor aktør både inden for MHM-sektoren, men også i hele udviklingssektoren, er det problematisk, hvis organisationen er

---

52 Ibid., marts 2019, 44.

53 Roeckel, Cabrera-Clerget og Yamakoshi: "Guide", maj 2019, 21.

54 Gibson m.fl.: 'Guidance', marts 2019, 44, 59-62; Roeckel, Cabrera-Clerget og Yamakoshi: "Guide", maj 2019.

med til at reproducere et neokolonialistisk syn på piger, fordi den har så stor indflydelse og magt. Set fra et diversitetsfeministisk synspunkt er det også problematisk, da det underkender den agens, som piger i Det Globale Syd har. De bliver ikke selvstændige aktører, men blot passive modtagere af UNICEFs hjælp. Derved anerkender man heller ikke den kontekst, de lever i, og kommer i stedet til at se dem gennem egne vestlige briller, hvilket reproducerer et kolonialistisk syn på Det Globale Syd, idet Vesten 'ved bedst'. Ifølge diversitetsfeminismen bør man derfor være meget opmærksomme på den specifikke og historiske kontekst, man arbejder i, ved at anerkende pigernes agens og lytte til deres stemmer. Man må inddrage dem, man ønsker at hjælpe, i sit arbejde, så det bliver på deres præmisser og ikke blot noget, der bliver pålagt udefra. Dette bør ifølge Bobel også være en central del af MHM-sektoren.

Man kunne derfor frygte, at UNICEF ikke er tilstrækkelig opmærksomme på den kontekst, organisationen arbejder i, når den ligger under for dette pigesyn. Analysen viser dog, at organisationen på trods af dette forsøger at være nuanceret i sit arbejde med menstruation i Det Globale Syd. Det er meget vigtigt for den at være opmærksom på den specifikke og historiske kontekst, den befinder sig i, samt lytte til dem, hvis behov de gerne vil hjælpe. Det gælder f.eks., at organisationen er meget inkluderende og opmærksomme på deres målgruppe, samt at den er opmærksom på den kulturelle, sociale og historiske kontekst, når den tilrettelægger sin indsats. Det kan f.eks. være ift. gældende myter og normer om menstruation, men også i synet på menstruationsmaterialer, hvor det vigtigste er, at piger og kvinder selv kan vælge. Derfor fremhæver UNICEF ikke ét materiale frem for andre. Derved modarbejder organisationens strategier bevidst eller ubevidst et neokolonialistisk perspektiv.

Set i lyset af dette kan det også diskuteres, om UNICEFs pigesyn er en bevidst taktik for at skabe mere opmærksomhed på organisationens arbejde og sikre den nødvendige finansiering. Bobel argumenterer for, at en af årsagerne til, at man begyndte at fremhæve piger som en ressource, var, at det var en effektiv måde at sikre den nødvendige finansiering og opmærksomhed til at skabe bedre muligheder for mange piger.⁵⁵ Som det også ses af Polletta og Jaspers definition af *frames*, er det en måde at skabe den nødvendige mobilisering omkring et givent emne. Det gælder både i forhold til den almene opbakning og opmærksomhed, men også i forhold til at fange potentielle investorers opmærksomhed. "Frames trumps facts", som Sommer m.fl. skriver.⁵⁶ Den måde man vælger at *frame* en sag på, er altså ofte meget bevidst og del af en større taktik for at fremme sagen. Om det i dette tilfælde er en bevidst taktik fra UNICEF's side at fremstille piger som en økonomisk ressource, er imidlertid en problematik, som ligger uden for rammerne af denne undersøgelse. Men som Bobel påpeger, er det en herskende *framing* i

---

55 Bobel: *The Managed Body*, 45-64

56 Sommer m.fl.: "Comfortably", 1307.

hele MHM-sektoren. Derfor er det forståeligt, at UNICEF også taler ind i dette narrativ, idet organisationen som alle andre også er afhængig af at få den nødvendige opbakning og finansiering. Det betyder dog ikke, at man skal bære over med dens pigesyn. De problematikker, der er forbundet med det, er stadig lige så gældende.

Et af de punkter, hvor UNICEF ikke passer med Bobels kritik, er ift. opmærksomheden på stigmatisering og tabu. Ser man på min analyse af UNICEFs *framing*, er de i høj grad opmærksomme på dette problem. Det skifte, der har fundet sted i organisationens tilgang til menstruation, betyder, at dens tilgang nu er mere holistisk. Det ser man ikke blot i dens vision, men også i den måde, den udarbejder sine MHH-programmer på, hvor der i teorien lægges lige stor vægt på de fire søjler: social støtte, viden og færdigheder, faciliteter og services samt materialer. Gennem denne tilgang forsøger UNICEF at komme rundt om de mange forskelligartede udfordringer, der er forbundet med menstruation. Dette stemmer godt overens med Bobels forslag om, at MHM-sektoren indfører en 360-graders model.

Der er dog også punkter, hvor UNICEF og Bobel er uenige. Mens Bobel er meget kritisk over for det store fokus på hygiejne og WASH-faciliteter, ser UNICEF dette som en lige så vigtig del som de andre søjler. Det behøver altså ikke kun være uhensigtsmæssigt at have øje for de mere praktiske aspekter af menstruation, så længe man ikke taber de kulturelle og sociale aspekter af syne. For UNICEF er ordentlige og sikre WASH-faciliteter en del af bestræbelserne på at skabe sikrere livsvilkår for kvinder og piger, der er mere udsatte over for vold og overgreb. Derfor lægger organisationen stor vægt på privatliv, sådan at piger kan føle sig sikre, når de f.eks. skal skifte deres menstruationsmateriale. Det handler altså ikke om, at menstruation skal hemmeligholdes, sådan som Bobel kritiserer MHM-sektoren for. Derudover kan manglende faciliteter være en hindring for pigers bevægelsesfrihed. Der er altså flere grunde til, at WASH-faciliteter kan være en nødvendig del af arbejdet med MHH. Generelt er UNICEF sig meget bevidst, at piger og kvinder har mange forskelligartede behov under deres menstruation, ligesom der er mange problematikker, der kan stå i vejen for, at disse behov kan imødekommes. På trods af at der er nogle helt tydelige problematikker ved det narrativ, som UNICEF skriver sig ind i, er organisationen også nuanceret, inkluderende og sensitiv i sit arbejde.

Det skal dog lige tilføjes, at denne undersøgelse kun undersøger, hvordan UNICEF har til hensigt at arbejde, altså organisationens principper. Det betyder, at billedet kan se anderledes ud, hvis man undersøgte, om den formår at efterleve sine egne principper i praksis. Dermed er det også en mulighed, at afvigelsen mellem Bobels kritik og UNICEFs konkrete arbejde er anderledes. Det er altid vigtigt at holde sig det for øje, idet der kan være stor forskel på teori og praksis. Men en sådan undersøgelse ville imidlertid kræve nogle helt andre typer kilder og metoder og ligger uden for rammerne af emnet for denne artikel. Derfor viser den ikke et fuldstændigt billede af UNICEFs arbejde med menstruation og MHH. Men for at kunne forstå, hvordan organisationen arbejder i praksis, er man nødt til først at

forstå de bagvedliggende hensigter, hvilket har været formålet med denne artikel. I en videre undersøgelse af denne case kunne det derfor være interessant at se, om UNICEF lever op til sine egne hensigter, eller om Bobels kritik muligvis er mere berettiget, når det kommer til organisationens konkrete arbejde.

KONKLUSION

I denne artikel er det blevet undersøgt og diskuteret hvilket narrativ, UNICEF har om menstruation og MHM samt – med udgangspunkt i Chris Bobels kritik af sektoren – hvilke problematikker, der kunne være forbundet med det. Analysen har vist, at UNICEF ser en ændret forståelse af menstruation og MHM/MHH som en del af løsningen til at sikre pigers – særligt unge pigers – skolegang samt målet om at fremme ligestillingen i verden. Organisationens motivation for at sikre piger skolegang bundet i et pigesyn, hvor piger ses som en måde at løfte samfundet på – altså som en økonomisk ressource. Chris Bobels kritik går ud på, at dette er problematisk, da det ofte leder til, at arbejdet med menstruation bliver et neokolonialistisk projekt. Det er ifølge Bobel problematisk, at UNICEF således er med til at reproducere dette narrativ. Bobel efterlyser bl.a. en mere nuanceret tilgang hos MHM-sektoren m.h.t. piger i Det Globale Syd. Det kan være ved at være mere bevidst om den kontekst, der arbejdes i. Dette vil være fint i tråd med diversitetsfeminismes fokus på kvinders historiske og specifikke kontekst. Men min analyse viser dog, at UNICEF på mange punkter faktisk lever op til dette, da organisationen i sit arbejde med menstruation og Det Globale Syd lægger megen vægt på at være nuanceret, inkluderende og sensitiv. For UNICEF er det helt essentielt at lytte til de konkrete piger og kvinders behov og præferencer samt at forstå den kulturelle og historiske kontekst, der arbejdes i, f.eks. i forhold til normer og tabuer.

Bobels helt store kritikpunkt af MHM-sektoren er imidlertid, at der er for lidt fokus på stigmatisering og tabu, mens hygiejne og menstruationsmaterialer får for megen opmærksomhed. Hun efterlyser i den forbindelse mere undervisning i menstruation og pubertet ikke bare til piger, men også deres netværk og andre nøglepersoner gennem det, hun kalder en 360-graders model. Som vist i artiklen kan man dog se en udvikling fra UNICEF's side i retning af et større fokus på at modarbejde stigmatisering og tabu. Her er undervisning af både piger og deres netværk en central komponent. Den anden halvdel af UNICEF's arbejde fokuserer på faciliteter og menstruationsmaterialer. Selv om Bobel er meget kritisk over for dette, mener UNICEF dog, at det praktiske aspekt af menstruation er en lige så vigtig del af arbejdet med MHH. Organisationens tilgang fokuserer mere på at skabe tryghed og bevægelsesfrihed for piger og kvinder, end at menstruation skal skjules. Samtidig har den heller ikke det store fokus på 'rigtige' menstruationsmaterialer, som Bobel ellers kritiserer MHM-sektoren for. I stedet lægger UNICEF vægt på, at piger skal have et frit valg, hvorfor organisationen undlader at fremhæve nogle menstruationsmaterialer frem for andre.

Gennem undersøgelsen af UNICEFs narrativ og *framing* bliver det altså tydeligt, at der er nogle problematikker i forhold til organisationens syn på piger og skolegang, idet den skriver sig ind i et neokolonialistisk narrativ ved at tilskrive sig ideen om piger og kvinder som en økonomisk ressource. Til gengæld er den meget opmærksom på den specifikke kulturelle og historiske kontekst, den arbejder i, hvilket på nogle punkter modarbejder det neokolonialistiske perspektiv. Derudover fokuserer UNICEF også på at modarbejde stigmatisering og tabu. Organisationen mener ikke, at man kan imødekomme udfordringerne ved menstruation, hvis man ikke både italesætter de dermed forbundne praktiske, fysiske, kulturelle og sociale udfordringer. UNICEFs forståelse af menstruation og narrativet om MHM er derfor langt mere nuanceret, end Bobels analyse af MHM-sektoren giver indtryk af. Der er altså tale om en betydelig diskrepans mellem Bobels kritik og UNICEFs arbejde. I et større perspektiv peger det på vigtigheden af at være opmærksom på nuancer og stadige forandringer. Det gælder måske særligt, når man arbejder med emner, der ligger inden for vores egen samtid, da de stadig er i konstant udvikling, hvorfor det kan være svært at vise det fulde billede. Samtidig er lige præcis kritiske menstruationsstudier et relativt nyt felt, hvorfor der er mange huller at fylde ud i forskningen. Her kan vi ved at anlægge et historisk perspektiv bidrage til at forsøge bedre at forstå den udvikling, der er i gang, og dermed styrke feltet ved at påpege flere nuancer.

PUBLICERET MATERIALE

- Abbott, H. Porter: *The Cambridge Introduction to Narrative*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- Bobel, Chris: *The Managed Body: Developing Girls and Menstrual Health in the Global South*, Cham: Springer International Publishing, 2019.
- Bobel, Chris, Inga T. Winkler, Breanne Fahs, Katie Ann Hasson, Elizabeth Arveda Kissling og Tomi-Ann Roberts (red.): *The Palgrave Handbook of Critical Menstruation Studies*. Singapore: Springer Nature. 2020, doi: <https://doi.org/10.1007/978-981-15-0614-7>.
- Columbia University og UNICEF: *MHM in Ten: Advancing the MHM Agenda in WASH in Schools*, New York, 30. oktober 2014.
- Dietz, M.G.: "Current Controversies in Feminist Theory", *Annual review of political science*, 6, 2003, 399-431, doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.6.121901.085635>.
- Dr.dk*, 25. maj 2020, Charlotte Kowal: "Nu bliver det gratis at have menstruation i Skotland". <https://www.dr.dk/nyheder/udland/nu-bliver-det-gratis-have-menstruation-i-sotland> (13. december 2020).
- Gibson, Leisa, Brooke Yamakoshi, Lizette Burgers og Patty Alleman: "Guidance on Menstrual Health and Hygiene", New York: UNICEF, Programme Devision/WASH, marts 2019, <https://www.unicef.org/media/91341/file/UNICEF-Guidance-menstrual-health-hygiene-2019.pdf>
- Goffman, Erving: *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1974.
- Herr, Ranjoo Seodu: "Reclaiming Third World Feminism: or Why Transnational Feminism Needs Third World Feminism", *Meridians*, 12 (1), 2014, 1-30, doi: <https://doi.org/10.2979/meridians.12.1.1>.
- Johnston-Robledo, Ingrid og Joan C. Chrisler: "The Menstrual Mark: Menstruation as Social Stigma", *Sex Roles*, 68, 2013, 9-18, doi: <https://doi.org/10.1007/s11199-011-0052-z>.
- Kowalski, Robin M. og Tracy Chapple: "The Social Stigma of Menstruation: Fact or Fiction?", *Psychology of Women Quarterly*, 24, 2000, 74-80.

- Mertova, Patricie og Leonard Webster: *Using Narrative Inquiry as a Research Method: An Introduction to Critical Event Narrative Analysis in Research, Teaching and Professional Practice*, London: Routledge, 2020.
- Polletta, Francesca og James M. Jasper: "Collective Identity and Social Movements", *Annual Review of Sociology*, 27 (1), 2001, 283-305, doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.283>.
- Roeckel, Sophia, Anne Cabrera-Clerget og Brooke Yamakoshi: "Guide to Menstrual Hygiene Materials", New York: UNICEF, Supply Division & Programme Division, maj 2019, <https://healtheducationresources.unesco.org/library/documents/guide-menstrual-hygiene-materials> (5. januar 2021).
- Runyan, Anne Sisson og V.Spike Peterson: *Global Gender Issues in the New Millenium*, Boulder: Westview Press, 2014.
- Snow, David A., E. Burke Rochford, Steven K. Worden og Robert D. Benford: "Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation", *American Sociological Review*, 51 (4), 1986, 464-481, doi: <https://doi.org/10.2307/2095581>.
- Sommer, Marni, Bethany A. Caruso, Murat Sahin, Teresa Calderon, Sue Cavill, Therese Mahon og Penelope A. Phillips-Howard: "A Time for Global Action: Addressing Girls' Menstrual Hygiene Management Needs in Schools", *PLoS medicine*, 13 (2), e1001962, 2016, doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001962>.
- Sommer, Marni, Jennifer S. Hirsch, Constance Nathanson og Richard G. Parker: "Comfortably, Safely, and Without Shame: Defining Menstrual Hygiene Management as a Public Health Issue", *American Journal of Public Health*, 105 (7), 2015, 1302-1311, doi: <https://doi.org/10.2105/ajph.2014.302525>.
- Sommer, Marni og Murat Sahin: "Overcoming the Taboo Advancing the Global Agenda for Menstrual Hygiene Management for Schoolgirls", *American Journal of Public Health*, 103 (9), 2013, 1556-1559, doi: <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301374>.
- UNICEF og WHO: "Consultation on Draft", *WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme (JMP) for Water Supply and Sanitation*, 2012.
- "UNICEF Gender Action Plan." 13. juli 2017. Dokumentnr.: E/ICEF/2017/16. United Nations Economic and Social Council.
- UNICEF: "UNICEF Strategic Plan 2018-2021", New York: UNICEF, Division of Communication, januar 2018, https://www.unicef.org/media/48126/file/UNICEF_Strategic_Plan_2018-2021-ENG.pdf (5. januar 2021).
- UNICEF: "Gender Action Plan 2018-2021", 2018, <https://www.unicef.org/gender-equality/gender-action-plan-2018-2021> (5. januar 2021).
- UNICEF og WHO: "Progress on Household Drinking Water, Sanitation and Hygiene 2000-2017", New York, 2019, <https://www.unicef.org/reports/progress-on-drinking-water-sanitation-and-hygiene-2019> (5. januar 2021).
- UNICEF: "Goal Area 4: Every Child Lives in a Safe and Clean Environment: Global Annual Results Report 2019", juni 2020, <https://www.unicef.org/reports/global-annual-results-2019-goal-area-4> (5. januar 2021).
- Weiss-Wolf, Jennifer: *Periods Gone Public: Taking a Stand for Menstrual Equity*, New York: Skyhorse Publishing Inc., 2019.
- WHO, UNFPA og UNICEF: *The Reproductive Health of Adolescents: A Strategy for Action*, Geneva: World Health Organization, 1989.
- Williams, Rhys H: "Movement Dynamics and Social Change: Transforming Fundamentalist Ideology and Organizations". I Martin E. Marty og R. Scott Appleby (red.): *Accounting for Fundamentalisms: The Dynamic Character of Movements*, 785-833, Chicago: University of Chicago Press, 1994.
- Yagnik, Arpan: "Theorizing a Model Information Pathway to Mitigate the Menstrual Taboo", *Health Promotion International*, 24, 2019, 410-419, doi: <https://doi.org/10.1093/heapro/dax089>.

ABSTRACT (EN)

Periods, Pads, and Empowerment. A Frame-Analysis of UNICEF's Narratives of Menstruation

In recent years, and particularly since 2015, menstruation and the difficulties associated with it have gained more attention on the global agenda. UNICEF has been one of the key actors in the field of menstruation and menstrual hygiene management (MHM). Based on Chris Bobel's critique of the MHM-sector, this article examines UNICEF's narrative of menstruation and MHM and discusses the problems this can lead to, based on an analysis of how UNICEF frames the difficulties associated with menstruation and MHM. The methodology used is Rhys H. Williams' frame analysis, within the theoretical framework of diversity feminism.

In the article, I present Bobel's criticism in three main points regarding the MHM-sector's narrative and framing of the problems tied to menstruation and MHM. Even though some of these problems are also found in UNICEF's narrative and framing, I show that they are becoming more nuanced in their views on MHM and highly attentive to the specific context in which they work. According to UNICEF, it is important to include both the practical, physical, social, and cultural issues in the work to improve menstruation experience. Their view is therefore shown to be more nuanced than one could expect based on Bobel's critique.